



Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK

PRIIT PIKAMÄE

esitatud 16. detsembril 2021¹

Kohtuasi C-568/20

J

versus

H Limited

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus))

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö tsiviilasjades – Kohtuotsuste täitmine tsiviil- ja kaubandusajades – Määrus (EL) nr 1215/2012 – Esemeline kohaldamisala – Liikmesriigis tehtud kohtuotsused – Kohtuotsuse täidetavust kinnitav tunnistus – Täitmisest keeldumise alused – Taotluse saanud liikmesriigi avaliku korra rikkumine – Liidu õigusnormi rikkumine – Taotluse saanud liikmesriigi õiguses ette nähtud täitmisest keeldumise alused

1. Kas siis, kui kohtuotsuse teinud liikmesriigi kohus on väljastanud määruse (EL) nr 1215/2012² artiklis 53 ette nähtud tunnistuse, mis tõendab, et tehtud kohtuotsus on täidetav ja see määrus kohaldatav, võib taotluse saanud liikmesriik, kellele isik, kelle suhtes täitmist taotletakse, on esitanud selle kohtuotsuse täitmisest keeldumise taotluse, selle rahuldada põhjendusel, et viidatud määruse kohaldatavust on hinnatud ekslikult, sest kohtuotsuse teinud liikmesriigi kohtus läbi viidud menetluse eesmärk oli tunnistada täidetavaks kolmandas riigis tehtud kohtuotsused? Niisugune on küsimus, millele Euroopa Kohus käesolevas kohtuasjas vastama peab.

I. Õiguslik raamistik

2. Käesolevas kohtuasjas on asjasse puutuvad määruse nr 1215/2012 artiklid 2, 39, 41, 42, 45, 46, 52 ja 53.

II. Vaidluse aluseks olevad asjaolud, põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

3. Seepeale, kui pank H Limited esitas hagi, mis põhines kahel Jordaania 2013. aastal tehtud kohtuotsusel, millega laenuvõtjalt J-lt mõisteti välja kahe laenu jääk, kohustas High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (kõrge kohus (Inglismaa ja Wales), kuninglik osakond, kaubanduskolleegium; edaspidi „High Court of Justice“) 20. märtsi 2019. aasta

¹ Algkeel: prantsuse.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määrus kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (ELT 2012, L 351, lk 1).

määrusega ja lihtmenetluses J-i tasuma H Limitedile 10 392 463 Ameerika Ühendriikide dollari (USD) suuruse summa koos intressidega summas 5 422 031,65 dollarit ja kohtukulud summas 125 000 naelsterlingit (GBP). See kohus koostas ja väljastas ka määruse nr 1215/2012 artiklis 53 nimetatud tunnistuse (edaspidi „tunnistus“).

4. H Limited algatas selle kohtumääruse täitmise menetluse Austrias, kus J elab, ning viimane esitas määruse nr 1215/2012 artiklite 45 ja 46 alusel täitmisest keeldumise taotluse. Ta põhjendas seda Austria avaliku korra rikkumisega³ ja väitis, et see määrus, mille ese on kolmandas riigis tehtud kohtuotsuste täitmine, ei kujuta endast täidetavat kohtuotsust määruse nr 1215/2012 tähenduses. Ta leidis, et taotluse saanud liikmesriigi kohus (edaspidi „taotluse saanud kohus“) ei ole täitmisest keeldumise menetluses seotud tunnistusega, mille on koostanud kohtuotsuse teinud liikmesriigi kohus (edaspidi „kohtuotsuse teinud kohus“).

5. Bezirksgerichts Freistadt (Freistadti esimese astme kohus, Austria) lubas esimese astme kohtuna 9. oktoobri 2019. aasta kohtumäärusega H Limitedil High Courti of Justice'i 20. märtsi 2019. aasta kohtumääruse täitmisele pöörata. Landesgericht Linz (liidumaa kohus Linzis, Austria) jättis apellatsioonikohtuna J-i kaebuse 22. juuni 2020. aasta määrusega rahuldamata.

6. Kui J esitas apellatsioonikohtu määruse peale erakorralise määruskaebuse, otsustas Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus) 23. septembri 2020. aasta kohtumäärusega menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [määruse nr 1215/2012] artikli 2 punkti a ja artiklit 39 tuleb tõlgendada nii, et täidetav kohtuotsus on olemas ka siis, kui pärast liikmesriigis lihtmenetluse korras toimunud võistlevat kohtumenetlust, mis puudutas siiski ainult täitemenetluse võlgniku suhtes kolmandas riigis tehtud kohtuotsuse õigusjõudu, kohustati viimast tasuma võlg hagejale, kelle kasuks oli tehtud kolmanda riigi kohtumenetluses seda võlanõuet tunnustav jõustunud kohtuotsus, kusjuures liikmesriigis oli kohtumenetluse ese piiratud üksnes selle hindamisega, kas on olemas jõustunud kohtuotsuse alusel esitatud võlanõue täitemenetluse võlgniku vastu?

2. Kui [esimesele küsimusele] vastatakse eitavalt, palutakse vastata järgmisele küsimusele:

kas määrust nr 1215/2012, eriti selle artiklit 1, artikli 2 punkti a, artikleid 39, 45, 46 ja 52 tuleb tõlgendada nii, et täitmisest keeldutakse sõltumata sellest, kas esinevad määruse nr 1215/2012 artiklis 45 sätestatud alused, kui kontrollitav kohtuotsus ei ole kohtuotsus määruse nr 1215/2012 artikli 2 punkt a või artikli 39 tähenduses või kui kohtuotsuse aluseks olev nõue kohtuotsuse teinud liikmesriigis jääb välja määruse nr 1215/2012 kohaldamisalast?

3. Kui vastus esimesele küsimusele on eitav ja teisele küsimusele jaatav, palutakse vastata järgmisele küsimusele:

kas määruse nr 1215/2012 sätteid, eriti artiklit 1, artikli 2 punkti a, artiklit 39, artikli 42 lõike 1 punkti b, artikleid 46 ja 53 tuleb tõlgendada nii, et taotluse saanud liikmesriigi kohus peab täitmisest keeldumise taotluse menetluses juba kohtuotsuse teinud kohtu esitatud tunnistuses, mis on koostatud määruse nr 1215/2012 artikli 53 kohaselt, esitatud teabe alusel siduvalt lähtuma sellest, et on olemas määruse kohaldamisalasse kuuluv ja täidetav kohtuotsus?“

³ Eelotsusetaotluse punkt 18.

III. Menetlus Euroopa Kohtus

7. Põhikohtuasja taotleja ja vastustaja, Saksamaa valitsus ja Euroopa Komisjon esitasid kirjalikud seisukohad.

IV. Õiguslik analüüs

A. Eelotsusetaotluse ulatus

8. Kuigi eelotsusetaotluses on esitatud kolm vormiliselt eraldi küsimust, on need minu arvates omavahel tihedalt seotud ning käsitlevad ühte ja sama õiguslikku probleemi, st küsimust, missugustel tingimustel võib taotluse saanud kohus rahuldada kohtuotsuse teinud kohtu otsuse täitmisest keeldumise taotluse sel põhjusel, et määrus nr 1215/2012 ei ole kohaldatav, samas kui see teine kohus on väljastanud tunnistuse, mis tõendab, et tehtud kohtuotsus on täidetav.

9. Teen Euroopa Kohtule seega ettepaneku analüüsida neid kolme küsimust koos nii, et need on ümber sõnastatud järgmiselt:

„Kas määruse nr 1215/2012 sätteid tuleb tõlgendada nii, et need lubavad taotluse saanud liikmesriigi kohtul, kellele on esitatud selle määruse artikli 46 alusel täitmisest keeldumise taotlus, pidada – vastupidi kohtuotsuse teinud liikmesriigi kohtu hinnangule, mis tuleneb selle artiklis 53 ette nähtud tunnistuse väljastamisest – seda määrust kohaldamatuks sel põhjusel, et selles teises kohtus läbi viidud menetluse eesmärk oli tunnistada täidetavaks kohtuotsused, mis tehti tsiviil- ja kaubandusajanduses kolmandas riigis, ning järelikult keelduda selle kohtu otsuse täitmisest?“

10. See küsimus eeldab selle hindamist, kas käsitletaval juhul on olemas täidetav kohtuotsus, ja seeläbi tunnistuse ulatuse hindamist, enne kui hinnatakse seda, missugused määruses nr 1215/2012 kindlaks määratud eesõigused on taotluse saanud kohtul, kellele on esitatud selle kohtuotsuse täitmisest keeldumise taotlus.

B. Täidetava kohtuotsuse olemasolu määruse nr 1215/2012 tähenduses

11. Mis puudutab tsiviil- ja kaubandusajanduses tehtud kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist Euroopa õigusraumis, siis määrusega nr 1215/2012 loodud süsteemi peamine uudsus seisneb vaieldamatult välisriigi kohtuotsuse täidetavaks tunnustamise menetluse (*exequatur*) kaotamises. Nii on selle määruse artiklis 39 ette nähtud, et iga „[l]iikmesriigis tehtud kohtuotsus, mis on selles liikmesriigis täidetav, on täidetav ka teistes liikmesriikides, ilma et oleks nõutav otsuse täidetavaks tunnustamine“. Seda sätet tuleb tõlgendada, lähtudes selle määruse põhjendusest 26, mille kohaselt tuleks liikmesriigi kohtu tehtud kohtuotsust käsitada kui otsust, mis on tehtud taotluse saanud liikmesriigis.

12. Selle uue, kohtuotsuste otsese täitmise süsteemi raames on esmajärgulise tähtsusega roll täita kohtuotsuse teinud kohtu väljastatud tunnistusel. Määruse nr 1215/2012 artiklist 37 koostoimes selle artikliga 42 ilmneb, et teises liikmesriigis tehtud kohtuotsuse tunnustamiseks ja täitmiseks liikmesriigis peab taotleja esitama ainult asjaomase kohtuotsuse koopia koos selle tunnistusega. Vastavalt selle määruse artikli 42 lõike 1 punktile b tõendab see tunnistus, et eespool nimetatud kohtuotsus on täidetav, ning sisaldab väljavõtet kohtuotsusest ja vajaduse korral asjakohast teavet

sissenõutavate menetluskulude ja intressi arvutamise kohta. Selle määruse artikli 43 lõike 1 kohaselt toimetatakse see enne esimest täitemeedet kätte isikule, kelle vastu täitmist taotletakse.⁴ Selles kontekstis ja kohtujurist Boti ettepanekul⁵ nimetas Euroopa Kohus seda tunnistust liikmesriikides tehtud kohtuotsuste vahetu täidetavuse põhimõtte alustalaks, tänu millele saab kohtuotsus vabalt Euroopa õigusruumis ringelda.⁶

13. Selle tunnistuse saamiseks peab taotleja pöörduma kohtuotsuse teinud kohtu poole, kes tegi kohtuotsuse, mille täitmist taotletakse,⁷ kes on vaidlusega kõige paremini kursis ja kes on sisulistes küsimustes kõige sobivam kinnitama, et kohtuotsus on täidetav. Väljastades niisuguse tunnistuse kohtuliku menetluse tulemusena,⁸ kinnitab kohtuotsuse teinud kohus kaudselt, et kohtuotsus, mida tuleb tunnustada ja mis tuleb täita teises liikmesriigis, kuulub määruse nr 1215/2012 kohaldamisalasse, sest tunnistust on võimalik väljastada ainult sellel tingimusel. Seega olukorras, kus kohus, kes tegi kohtuotsuse, mis tuleb täita, ei ole kohtuotsuse tegemise etapis teinud otsust määruse nr 1215/2012 kohaldatavuse kohta, peab see kohus nimetatud tunnistuse väljastamise etapis kontrollima, kas vaidlus kuulub selle määruse kohaldamisalasse.⁹

14. Käsitletaval juhul on selge, et kohtuotsuse teinud kohus on tunnistuse koostanud ja väljastanud oma 20. märtsi 2019. aasta määruse põhjal ning see kuulub niisiis määruse nr 1215/2012 kohaldamisalasse. Nendel asjaoludel eksisteerib tõesti *a priori* liikmesriigis tehtud täidetav kohtuotsus¹⁰ määruse nr 1215/2012 artikli 2 punkti a ja artikli 39 tähenduses, mille suhtes kohaldatakse selles ette nähtud vahetu täitmise regulatsiooni – faktiline reaalsus, millega taotluse saanud kohus silmitsi seisab.

15. Eelotsusetaotluses esitatakse tegelikult küsimus, missugustel tingimustel võib see kohus niisuguse olukorra kahtluse alla seada väidetavalt eksliku hinnangu tõttu, mille kohtuotsuse teinud kohus andis määruse nr 1215/2012 kohaldatavusele, mille tõttu ei oleks tunnistust tohtinud väljastada. Eelotsusetaotlusest ilmneb, et eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et kontroll selles küsimuses võib viia täitmisest keeldumiseni isegi siis, kui ei tuvastata mõnda määruse nr 1215/2012 artiklis 45 sätestatud keeldumise alust.

C. Võimalus keelduda täitmisest põhjendusel, et määrus nr 1215/2012 ei ole kohaldatav

16. Eespool esitatud probleemi lahendamiseks on vaja analüüsida määrusega nr 1215/2012 loodud täitmisest keeldumise õiguslikku regulatsiooni. Tuleb veel mainida, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ja Saksamaa valitsus viitavad selleks, et kinnitada oma väidet, et kohtuotsuse teinud kohtu hinnanguid selle määruse kohaldatavusele on võimalik kontrollida, Euroopa Kohtu praktikale, mis käsitleb määruse (EÜ) nr 44/2001¹¹ artiklis 54 silmas peetud tunnistuse kontrolli.

⁴ 28. veebruari 2019. aasta kohtuotsus Gradbeništvo Korana (C-579/17, EU:C:2019:162, punkt 36).

⁵ Ettepanek kohtuasjas Gradbeništvo Korana (C-579/17, EU:C:2018:863, punkt 44).

⁶ 28. veebruari 2019. aasta kohtuotsus Gradbeništvo Korana (C-579/17, EU:C:2019:162, punktid 37 ja 39).

⁷ Määruse nr 1215/2012 artikli 2 punkt f.

⁸ 4. septembri 2019. aasta kohtuotsus Salvoni (C-347/18, EU:C:2019:661, punkt 31).

⁹ 28. veebruari 2019. aasta kohtuotsus Gradbeništvo Korana (C-579/17, EU:C:2019:162, punktid 38 ja 40).

¹⁰ Vastavalt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingu (ELT 2019, C 384 I, lk 1) artikli 67 lõike 2 punktile a ja võttes arvesse selle vastuvõtmise kuupäeva, milleks on 20. märts 2019, ei kujuta vaidlusalune kohtumäärus, mille tegi Ühendkuningriigi kohus, endast kolmanda riigi kohtuotsust.

¹¹ Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrus kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42).

1. Määruse nr 44/2001 artiklis 54 silmas peetud tunnistuse kontrolli käsitleva kohtupraktika asjakohasus

17. Tuleb meenutada, et määrusega nr 44/2001 kohustati täitemenetluse sissenõudjat taotlema enne, et taotluse saanud liikmesriigi kohus või ametiasutus kuulutab kohtuotsuse täidetavaks. Sellele taotlusele lisaks tuli saata asjaomane kohtuotsus ja kui on, siis määruse nr 44/2001 artiklis 54 silmas peetud tunnistus, kusjuures neid kahte dokumenti tuli selle määruse põhjenduse 17 kohaselt lihtsalt vormiliselt kontrollida. Euroopa Kohus on otsustanud, et taotluse saanud liikmesriigi ametiasutused peavad menetluse esimeses staadiumis piirduma asjaomase kohtuotsuse kohta täitmismääruse andmiseks vajalike formaalsuste täitmise kontrollimisega ning menetluse teises etapis hindama selle määruskaebuse põhjendatust, mille täitemenetluse võlgnik võib olla esitanud selle täitmismääruse peale, lähtudes määruse nr 44/2001 artiklites 34 ja 35 nimetatud vaidlustamise alustest.¹²

18. Selles kontekstis on täpsustatud, et miski ei keela taotluse saanud liikmesriigi kohtul kontrollida tunnistuses sisalduvate faktiliste asjaolude paikapidavust. Tuleb rõhutada, et seda kontrolli õigustab asjaolu, et kuna tunnistuse koostanud kohus või selleks pädev ametiasutus ei pruugi tingimata kattuda kohtuga, kes tegi otsuse, mille täitmist taotletakse, saavad need samad asjaolud olla vaid puhtalt informatiivset laadi, millel on pelk teavitav väärtus. See tuleneb samuti selle tunnistuse esitamise võimalikkusest, sest kui seda ei esitata, võib selle liikmesriigi täitmismääruse andmiseks pädev kohus, kus tunnustamist või täitmist taotletakse, tunnustada võrdväärseid dokumente.¹³

19. Peale niisuguse kontrolli väga piiratud ulatuse tuleb märkida, et seda kohtupraktikat ei saa kohaldada *mutatis mutandis* käesoleval juhul ega ammugi ekstrapoleerida, sest uus, määrusest nr 1215/2012 tulenev tunnustamise ja täitmise regulatsioon erineb tunduvalt oma eelkäijast. Selle määrusega kaotati niisiis taotluse saanud liikmesriigis täitmisele eelnev täidetavaks kuulutamise etapp, muudeti kohustuslikuks kohtuotsuse täidetavuse tunnistuse edastamine, usaldati selle koostamine ainult kohtuotsuse teinud kohtule, kes on vaidlusega kõige paremini kursis, ning selles ei ole samaväärset põhjendust nagu määruse nr 44/2001 põhjendus 17.

20. Euroopa Kohus märkis kohtuotsuse Weil¹⁴ punktis 35 põhjanevalt, et määruse nr 44/2001 kohane täitmismenetlus ei võimalda – „nagu ka määruse nr 1215/2012 kohane täitmismenetlus – taotluse saanud liikmesriigi kohtul hiljem kontrollida, kas selle kohtuotsuse aluseks olnud hagi, mille täitmist taotletakse, kuulub määruse nr 44/2001 kohaldamisalasse, kuna selles määruses on ammendavalt ette nähtud põhjused, millal saab nimetatud kohtuotsuse täidetavaks tunnistamise peale kaebuse esitada“.

21. Selle punkti sisu tekitab tõsiseid küsimusi, mille tõttu näib mulle, et selle arvessevõtmine käesolevas kohtuasjas tuleb välistada. Märgin, et see küsimus puudutab probleeme, mida ei tõstatanud otseselt eelotsuse küsimus ja milleks on määruse nr 44/2001 artikli 54 tõlgendus selle kindlakstegemiseks, kas pädev asutus kontrollib selle määruse kohaldatavust enne viidatud sättes ette nähtud tunnistuse väljaandmist. Mulle näib, et selles sisalduv juhised kujutab endast veel ühte põhjust valida kõnesoleva kohtuotsuse punktis 33 valitud lahendus.

¹² 6. septembri 2012. aasta kohtuotsus Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, punktid 28–31).

¹³ 6. septembri 2012. aasta kohtuotsus Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, punktid 35 ja 36).

¹⁴ 6. juuni 2019. aasta kohtuotsus Weil (C-361/18, EU:C:2019:473).

22. Määrus nr 1215/2012 ei olnud aga nii või teisiti *ratione temporis* kohaldatav ja lihtsalt viidet sellele võrdleva ja ilma igasuguse selgitusega hinnangu raames ei saa pidada kasulikuks pretsedendiks, mis teeb lõpu arutelule taotluse saanud kohtu volituste ulatuse kohta, ning seda enam, et määrustega nr 44/2001 ja nr 1215/2012 loodud kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise süsteemid erinevad oluliselt.¹⁵

2. Määruses nr 1215/2012 ette nähtud täitmisest keeldumise alused

a) Sissejuhatavad märkused

23. Mulle tundub, et kõigepealt tuleb teha mitu märkust määrusega nr 1215/2012 kehtestatud täitmisest keeldumise õigusliku regulatsiooni kohta, mis on üsna keerukas.

24. Esiteks on õigusteoorias märgitud, et määruse nr 1215/2012 raames peab süüdimõistetud isik reageerima, et taotleda täitmisest keeldumist, ja seda nii, et tugineb mõnele selle määrusega lubatud alusele, ning kui asjaomane isik ei reageeri, ei kontrollita kohtuotsust kuidagi,¹⁶ mis viib järelduseni, et kohtuotsuste kontroll on „täielikult erastatud“.¹⁷ Euroopa Kohus on samamoodi otsustanud, et määrusega nr 1215/2012 kehtestatud kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise süsteem põhineb välisriigi kohtuotsuse täidetavaks tunnustamise menetluse (*exequatur*) kaotamisel, mis tähendab, et taotluse saanud liikmesriigi pädev kohus ei vii läbi mingit kontrolli, kuna ainult see isik, kelle suhtes täitmise nõue koostatakse, võib teda puudutava kohtuotsuse täitmise vaidlustada.¹⁸ Näib seega, et enne täitmisest keeldumise taotlust ning menetlust, mille see vallandab ja mida reguleerib määruse nr 1215/2012 III peatüki 3. jagu, ning veelgi enam, kui niisugust taotlust ei esitata, ei ole taotluse saanud kohtul kohtuotsuse teinud kohtu tehtud kohtuotsuse ja väljastatud tunnustuse osas mingit kaalutlusõigust.¹⁹

25. Teiseks tuleb meenutada, et liikmesriikidevahelise vastastikuse usalduse põhimõtte kohaselt, millel on liidu õiguses fundamentaalne tähtsus, on iga liikmesriik kohustatud vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala osas eeldama – välja arvatud juhul, kui esineb erandlikke asjaolusid –, et kõik ülejäänud liikmesriigid järgivad liidu õigust ja eriti liidu õiguses tunnustatud põhiõigusi. Nagu ilmneb määruse nr 1215/2012 põhjendusest 26, põhineb sellega loodud tunnustamise ja täitmise kord just vastastikusel usaldusel õigusemõistmise vastu liidus. Niisugune usaldus eeldab eelkõige, et ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsuseid tunnustatakse ja täidetakse õiguse enese põhjal teises liikmesriigis. Selles süsteemis tuleb määruse nr 1215/2012

¹⁵ Väljakujunenud kohtupraktikas on leitud, et kuna määrusega nr 1215/2012 tunnustati kehtetuks ja asendati määrus nr 44/2001, siis kehtib Euroopa Kohtu tõlgendus viimasena nimetatud määruse sätete kohta ka määruse nr 1215/2012 suhtes, kui nende kahe liidu õigusakti sätteid võib pidada samaväärseks (28. veebruari 2019. aasta kohtuotsus Gradbeništvo Korana (C-579/17, EU:C:2019:162, punkt 45)), nagu see ei ole käsitletaval juhul tunnustust käsitlevate sätetega.

¹⁶ Ferrand, F., „Reconnaissance et exécution des jugements européens en matière civile et commerciale“, *Droit et pratique de la procédure civile*, Dalloz action, peatükk 541-243.

¹⁷ D'Avout, L., „L'efficacité internationale des jugements après la refonte du règlement „Bruxelles I““, *Revue internationale de droit processuel*, 5. köide, nr 2, 2015, lk 258.

¹⁸ Vt selle kohta 28. veebruari 2019. aasta kohtuotsus Gradbeništvo Korana (C-579/17, EU:C:2019:162, punkt 36). Termini „tunnustamine“ teistkordne mainimine selle kohtuotsuse punktis 36 ei tundu mulle õige ja selle sõnastust ei ole ära toodud, sest kohtuotsuse tunnustamisest keeldumist võib vastavalt määruse nr 1215/2012 artiklile 45 taotleda iga huvitatud pool.

¹⁹ Tekib küsimus, et ega Euroopa Kohtu praktika ei eelda taotluse saanud kohtu seotud pädevuse tuvastamist, sest viimane saab analüüsida ainult täitmisest keeldumise aluseid, millele on tuginenud taotleja, ega saa midagi tõstatada omal algatusel. Märgin siiski, et määruse nr 1215/2012 artikli 47 lõike 2 kohaselt kohaldatakse täitmisest keeldumise menetlusele selle määrusega hõlmamata osas taotluse saanud liikmesriigi õigust. Kui taotluse saanud kohtule on esitatud täitmisest keeldumise taotlus ja seda on hakatud menetlema, on taotluse saanud liikmesriigi kohtu eesõigused ja konkreetsemalt võimalus või kohustus analüüsida omal algatusel täitmisest keeldumise alust, ära määratud selle riigi menetlusnormidega.

sätteid, milles on ammendavalt loetletud²⁰ alused, mille põhjal võib nõuda kohtuotsuse tunnustamisest ja täitmisest keeldumist, tõlgendada kitsalt, sest need kujutavad endast selle määruse ühe põhieesmärgi saavutamise takistust.²¹

26. Need viis keeldumisalust on järgmised: ilmselge vastuolu taotluse saanud liikmesriigi avaliku korraga; asjaolu, et hagiavaldust ei toimetatud kätte õigel ajal, kui kohtuotsus tehakse tagaselt; vastuolu samade poolte vahel taotluse saanud liikmesriigis tehtud kohtuotsusega; vastuolu varasema teises liikmesriigis tehtud kohtuotsusega ning asjaolu, et kohtuotsuse teinud liikmesriigi kohus eiras teatavaid pädevusnõudeid. Selles ammendavas loetelus ei ole mainitud määruse nr 1215/2012 kohaldatavust või selle määruse artikli 2 punkti a ja artikli 39 rikkumist – õigusnorm, milles on nõutud, et kohtuotsus, mille täitmist taotletakse, oleks tehtud liikmesriigis.

27. Kolmandaks tuleneb määrusest nr 1215/2012, et liidu seadusandja on näinud ette, et koos eksisteerivad kahte tüüpi täitmisest keeldumise alused, st esiteks need, mida on üldiselt mainitud selle määruse artikli 41 lõikes 2 kui „liikmesriigi õiguses sätestatud täitmise peatamise aluseid“, ning teiseks selle määruse artiklis 45 nimetatud konkreetsed alused, mida tuleb tõlgendada koostoimes selle määruse artikliga 46, sest need alused on seotud seeläbi, et esimesed peavad vastama teistele. Võttes arvesse sellist seadusandja valitud suhet, tundub mulle sobiv analüüsida kõigepealt selle määruse artiklist 45 koostoimes artikliga 46 ilmnevaid täitmisest keeldumise aluseid ja konkreetsemalt alust, milleks on vastuolu taotluse saanud liikmesriigi avaliku korraga, mis on käesolevas kohtuasjas asjakohane ja millele J tugineb.²²

b) Määruse nr 1215/2012 artiklis 45 sätestatud täitmisest keeldumise alus, milleks on vastuolu taotluse saanud liikmesriigi avaliku korraga (ordre public)

28. Mis puudutab määruse nr 1215/2012 artikli 45 lõikes 1 nimetatud mõistet „avalik kord“, siis seda tuleb – nagu mainitud – tõlgendada kitsalt, sest see kujutab endast selle määruse ühe põhieesmärgi saavutamise takistust ning tohib mängu tulla üksnes erandjuhtudel. Ehkki liikmesriigid saavad sellesse õigusnormi sisse kirjutatud tegevusruumi abil ja vastavalt oma riigisisestele kontseptsioonidele oma avaliku korra nõuded põhimõtteliselt vabalt kindlaks määrata, sõltuvad selle mõiste piirid selle määruse tõlgendusest. Seega on Euroopa Kohus hoolimata asjaolust, et ta ei saa otsustada liikmesriigi avaliku korra sisu üle, siiski pädev kontrollima piire, mille raames liikmesriigi kohtunik võib sellele mõistele tugineda, et teise liikmesriigi kohtu otsus tunnustamata jätta.²³

29. Selles küsimuses tuleb meenutada, et määruse nr 1215/2012 artikkel 52, mis ei luba kontrollida välisriigi kohtuotsuse sisu, keelab taotluse saanud liikmesriigi kohtul keelduda kõnealuse otsuse tunnustamisest või täitmisele pööramisest ainuüksi põhjusel, et õigusnorm, mida kohaldas otsuse teinud liikmesriigi kohus, erineb sellest, mida taotluse saanud liikmesriigi kohus oleks kohaldanud, kui ta ise oleks kohtuvaidluse lahendanud. Samuti ei tohi taotluse saanud liikmesriigi kohus kontrollida, kas otsuse teinud riigi kohus on õiguslikke ja faktilisi asjaolusid õigesti hinnanud. Avaliku korra tingimusele tuginemine on seega lubatud üksnes juhul, kui teises liikmesriigis tehtud otsuse tunnustamine või täitmisele pööramine kahjustaks lubamatult taotluse saanud riigi õiguskorda, riivates mõnda aluspõhimõtet. Et pidada kinni

²⁰ 6. septembri 2012. aasta kohtuotsus Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, punkt 31) ja 23. oktoobri 2014. aasta kohtuotsus flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, punkt 46).

²¹ Vt analoogia alusel 16. juuli 2015. aasta kohtuotsus Diageo Brands (C-681/13, EU:C:2015:471, punktid 40 ja 41).

²² Vt eelotsusetaotluse punkt 18.

²³ Vt analoogia alusel 25. mai 2016. aasta kohtuotsus Meroni (C-559/14, EU:C:2016:349, punktid 38–40).

välisriigi kohtuotsuste sisu kontrollimise keelust, peaks riive seisnema taotluse saanud liikmesriigi õiguskorras ülioluliseks peetava õigusnormi või selles õiguskorras tunnustatud põhiõiguse rikkumises.²⁴

30. Nendest kaalutlustest lähtudes tulebki analüüsida, kas eelotsusetaotluse esitanud kohtu näidatud asjaolud tõendavad, et High Court of Justice'i 20. märtsi 2019. aasta määruse täitmine kujutaks endast Austria avaliku korra ilmselget rikkumist määruse nr 1215/2012 artikli 45 lõike 1 tähenduses. Need asjaolud puudutavad materiaalõigusnormi rikkumist lahutamatu õigusliku tervikuga, mille moodustavad see otsus ja tunnistus, mis on sellega kaasas, nimelt selle määruse artikli 2 punkti a ja artikli 39 ilmselget ekslikku kohaldamist – sätted, milles on nõutud, et kohtuotsus, mille täitmist taotletakse, oleks tehtud liikmesriigis, ja on samas kindlaks määratud selle õigusakti esemeline kohaldamisala asjaomaste kohtuotsuste osas.

31. Euroopa Kohus on juba pidanud seisukoha võtma olukorras, kus väideti, et on ilmselgelt rikutud liidu õigusnormi, ja aktsepteerinud niisuguse rikkumise esinemise kontrollimist, võttes arvesse asjaolu, et liidu õigus on lisatud liikmesriikide õiguskorda, ja liikmesriigi kohtu kui liidu kohtuniku ülesandeks on tagada liidu õigusnormide tegelik kohaldamine. Seepärast on Euroopa Kohus märkinud, et avaliku korra erand peaks tulema mängu juhul, kui asjaomane õigusnormi rikkumine tähendaks, et kohtuotsuse tunnustamine – või käsitletaval juhul täitmine – tooks kaasa liidu ja seega selle liikmesriigi õiguskorras ülioluliseks peetava õigusnormi ilmse rikkumise.²⁵

1) Liidu õigusnormi ilmne rikkumine

32. Tuginedes Euroopa Kohtu otsuse Owens Bank²⁶ sõnastusele, leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et määrust nr 1215/2012 ei kohaldata kohtuotsuse teinud kohtu otsuse suhtes, mis on tehtud hagi tulemusena, milles taotletakse kolmandas riigis tehtud kohtuotsuste täitmist (*actio judicati*), ja seda lihtmenetluses, mille käigus veenduti, et nende kohtuotsustega kohustati tõesti laenuvõtjat tasuma laenuandjast pangale teatav summa, ilma et võla aluseks olevat õigussuhet, mida nende kohtuotsustega tunnustati, oleks sisuliselt kontrollitud. Selles kohtuotsuses otsustas Euroopa Kohus, et muudetud 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades²⁷ ei kohaldata ei menetluste ega probleemide suhtes, mis kerkivad lepinguosalistes riikides toimuvates menetlustes ning puudutavad kolmandates riikides tsiviil- ja kaubandusasjades tehtud kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist. Mulle näib, et see lahendus tuleb üle kanda käesolevasse kohtuasja.

33. Kõigepealt on vaja meenutada, et määruse nr 1215/2012 artikli 2 punkti a ja artikli 39 tekstist endast tuleneb, et selle õigusakti III peatükis ette nähtud tunnustamis- ja täitmismenetlusi kohaldatakse ainult liikmesriigis tehtud kohtuotsuste korral. Kohtualluvust käsitlevate õigusnormide kohta tuleb märkida, et määruse nr 1215/2012 II peatüki sätetes, mis on vastu võetud ELTL artikli 81 alusel kui siseturu nõuetekohaseks toimimiseks vajalikud sätted, ei ole kolmandas riigis tehtud kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise menetluste puhul määratud kindlaks kohtu asukohta.²⁸

²⁴ Vt analoogia alusel 25. mai 2016. aasta kohtuotsus Meroni (C-559/14, EU:C:2016:349, punktid 41 ja 42).

²⁵ 16. juuli 2015. aasta kohtuotsus Diageo Brands (C-681/13, EU:C:2015:471, punktid 48 ja 50).

²⁶ 20. jaanuari 1994. aasta kohtuotsus Owens Bank (C-129/92, EU:C:1994:13).

²⁷ EÜT 1972, L 299, lk 32.

²⁸ Vt selle kohta 20. jaanuari 1994. aasta kohtuotsus Owens Bank (C-129/92, EU:C:1994:13, punktid 17 ja 23).

34. Seejärel on tarvis analüüsida kohtuotsuse teinud kohtus algatatud menetluse eset, et selgitada välja, kas selle eesmärk oli luua tingimused kolmandas riigis tsiviil- või kaubandusajades tehtud kohtuotsuse sundtäitmiseks.²⁹ Käesolevas ettepanekus eespool meenutatud asjaolud, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus on kirjeldanud, õigustavad minu arvates jaatavat vastust.³⁰

35. Kuigi põhikohtuasja kostja teatab, et ei ole nõus sellega, kuidas eelotsusetaotluse esitanud kohus on esialgset menetlust kirjeldanud, nõustub ta siiski selgelt, et tegemist on hagiga, mida reguleerivad kolmanda riigi jõustunud kohtuotsustel põhineva *common law* erimenetlusnormid, mis võimaldavad teha tunnustamisotsuse ebatäielikus menetluses, sest kostjal ei ole tegelikke šansse kohtuasja võita.³¹ Peale viidete Euroopa Kohtu mõistet „kohtuotsus“ ennast selle sisust lähtudes käsitlevale kohtupraktikale, ei ole kaalutlused, et esialgne menetlus oli võistlev ja kohtuotsuse teinud kohus analüüsis võlgniku vastuväiteid (puudub õigus esitada hagi, menetluspettus, laenuandjast asutuse advokaadi volikirja puudumine ja nõuete rahuldamise nõue), menetluse eesmärgi hindamise raames asjakohased.³² Laenuandjast asutuse väide, et Jordaania kohtuotsused ei olnud Ühendkuningriigis ja Austrias täidetavad, kinnitab minu arvates ainult järeldust, et kohtuotsuse teinud kohtus algatatud menetluse eesmärk oli tõesti luua selles esimeses nimetatud riigis nende kohtuotsuste sundtäitmise tingimused.

36. Seda arvestades on kohtuotsuse teinud kohtu otsuse ja sellega kaasas oleva tunnistusega – mis moodustavad lahutamatu õigusliku terviku – ilmselgelt rikutud määruse nr 1215/2012 artikli 2 punkti a ja artiklit 39. Jäab veel teha kindlaks, kas need sätted on ülioluliseks peetavad õigusnormid, nagu on nõutud Euroopa Kohtu praktikas.

2) Kõnesoleva õigusnormi üliolulisus

37. Märgin, et erinevalt kohtuotsusest Diageo Brands ei puuduta viga, mille kohtuotsuse teinud liikmesriik tegi, mitte materiaalõigusnormi minimaalselt ühtlustavas direktiivis, mille ese on ühtlustada osaliselt liikmesriikide lahknevaid õigusakte kaubamärgi valdkonnas,³³ vaid ühe määruse sätteid. Selle kohta on määruse nr 1215/2012 põhjenduses 6 märgitud, et selleks, et saavutada tsiviil- ja kaubandusajades tehtud kohtuotsuste vaba liikumine, on vajalik ja asjakohane, et kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise eeskirju reguleeritaks liidu õigusaktiga, mis on siduv ja vahetult kohaldatav.

38. Määrus nr 1215/2012, mille õiguslik alus on ELTL artikli 67 lõige 4 ja eesmärk lihtsustada õiguskaitse kättesaadavust eelkõige kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte kaudu, tugevdab seega tsiviil- ja kaubandusajades lihtsustatud ja efektiivset kollisiooninormide ning

²⁹ Vt selle kohta 20. jaanuari 1994. aasta kohtuotsus Owens Bank (C-129/92, EU:C:1994:13, punkt 13).

³⁰ Komisjon märkis oma seisukohtade punktis 10, et otsuse teinud kohus tegi oma kohtumääruse lihtmenetluse tulemusena, mis käsitles kahe Jordaania saavutatud kohtuotsuse tunnustamist. Ta mainis ka oma seisukohtade punktis 36, et selles kohtus toimunud menetluse ese on piiratud selle maksekohustuse olemasolu analüüsimisega, mis lõplikust kohtuotsusest täitemenetluse sissenõudja suhtes tuleneb.

³¹ Vt H Limitedi seisukohtade punktid 16, 25 ja 27. Ta lisab (punkt 20), et kontroll, mis puudutab avalikku korda, õigust olla menetluse algatamisel ära kuulatud ja välisriigi kohtu kaudset pädevust, on nähtud ette selle *common law* menetlusega, mis tugevdab seisukohta, et selle võib samastada kohtuotsuse täidetavaks tunnustamise menetlusega. Need juhised vastavad Ühendkuningriigis *common law* kohaselt tunnustamise ja täitmise menetluste analüüsile aruandes, mille töötas välja P. Schlosser ning mis käsitleb 9. oktoobri 1978. aasta konventsiooni Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendkuningriigi ühinemise kohta konventsiooniga kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades ning protokolliga selle tõlgendamise kohta Euroopa Kohtu poolt (EÜT 1979, C 59, lk 71, punkt 6 jj).

³² Need vastuväited vastavad kõrvalprobleemidele, mis on lahutamatud täitemenetlusest, mille raamistikku need asetuvad. Meenutan, et Euroopa Kohus otsustas 20. jaanuari 1994. aasta kohtuotsuses Owens Bank (C-129/92, EU:C:1994:13, punktid 29–37), et Brüsseli konventsioon ei ole kohaldatav ei menetluste „ega probleemide suhtes“, mis kerkivad lepinguosalistes riikides „toimuvates menetlustes“ ning puudutavad kolmandates riikides tsiviil- ja kaubandusajades tehtud kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist.

³³ 16. juuli 2015. aasta kohtuotsus Diageo Brands (C-681/13, EU:C:2015:471, punkt 51).

kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise süsteemi, mis on kehtestatud õigusaktidega, millega see määrus on kooskõlas, selleks et hõlbustada õigusala koostööd, et aidata saavutada eesmärgi kujundada liit vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevaks alaks, mis põhineb suurel liikmesriikidevahelisel usaldusel.³⁴ Määruse nr 1215/2012 artikli 2 punkti a ja artiklit 39, mis määravad kindlaks selle ulatuse asjaomaseid kohtuotsuseid puudutavas osas, tuleb minu arvates pidada ülioluliseks peetavateks õigusnormideks, sest nende järgimine on liidu eespool nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalik.³⁵

39. Meenutan, et mõiste „avalik kord“ selle määruse artikli 45 lõike 1 tähenduses eesmärk on kaitsta õigushuve, mis avalduvad läbi õigusnormi ning milleks on käsitletaval juhul Euroopa vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala säilitamine ja arendamine, mis soodustab siseturu nõuetekohaseks toimimiseks vajalikku kohtuotsuste vaba liikumist.³⁶ Liidu nõuetekohaseks toimimiseks välja töötatud kohtuotsuste täitmise süsteemi rakendamine ei tohi aga viia sissekodeeritud kohaldamisvea tõttu selleni, et liikmesriiki kohustatakse täitma kolmandas riigis tehtud kohtuotsus, kui selle täitmise tingimused ei ole ehk täidetud, võttes arvesse taotluse saanud liikmesriigi rahvusvahelist avalikku korda – täitmine, mis annaks sellele veale seega selle täieliku mõju.

40. Mulle tundub, et väljapakutud lahendus³⁷ ei ole vastuolus määrusega nr 1215/2012 kehtestatud süsteemiga. Esiteks kuigi on vaieldav, kas määrus nr 1215/2012 rajaneb kohtuotsuste vahetu täitmise põhimõttel, mis on kantud liidu seadusandja tahtest vähendada piiriüleste vaidluste kestust ja kulusid, nähti selle õigusaktiga sellegipoolest ette taotluse saanud liikmesriigi kohtule antud kontrolliülesande säilitamine³⁸ ja teatavas mõttes tugevdamine.³⁹ Teiseks tuleb märkida, et kaugel sellest, et „kaitseventiil“, mis seisneb määruse nr 1215/2012 kohaldatavuse võimalikus kontrollis selle analüüsi raames, mis käsitleb kohtuotsuse vastavust taotluse saanud liikmesriigi avalikule korrale, nõrgendaks liikmesriikide vastastikust usaldust õigusemõistmise valdkonnas, see hoopis säilitab selle kõrge taseme.

3) Päritoluliikmesriigi õiguskaitsevahendite ammendamise nõue

41. On teada, et 16. juuli 2015. aasta kohtuotsuse Diageo Brands (C-681/13, EU:C:2015:471) punkt 64, mille kohaselt peavad õigussubjektid kasutama selles liikmesriigis kõiki olemasolevaid õiguskaitsevahendeid, et takistada avaliku korra rikkumist juba algetapis, välja arvatud erandlike

³⁴ 9. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Pula Parking (C-551/15, EU:C:2017:193, punkt 53).

³⁵ Vt analoogia alusel 1. juuni 1999. aasta kohtuotsus Eco Swiss (C-126/97, EU:C:1999:269, punkt 36).

³⁶ Vt selle kohta 23. oktoobri 2014. aasta kohtuotsus flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, punkt 56).

³⁷ Eelotsusetaotluses esitatud teave võib näidata ühe teise liidu ülioluliseks peetava õigusnormi rikkumist, st et rikutud on pettuse ja seaduse kuritarvitamise keelu põhimõtet, mis on liidu õiguse üldpõhimõte, mida õigussubjektid peavad järgima. Euroopa Kohtu sõnul ei saa liidu õigusnorme kohaldada nii laialt, et need hõlmaksid tehinguid, mida tehakse pettuse või kuritarvituse teel liidu õigusega ette nähtud eelistest kasu saamise eesmärgil (28. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus Kreis Heinsberg (C-112/19, EU:C:2020:864, punkt 46)). Pettus tuvastatakse terve hulga kokkulangevate märkide põhjal, mis näitavad objektiivse ja subjektiivse elemendi esinemist. Käsitletaval juhul seisneb esiteks objektiivne element selles, et määruse nr 1215/2012 kohaldamise tingimused ei ole asjaomaste kohtuotsuste osas täidetud. Teiseks seisneb subjektiivne element H Limitedi kavatsuses nendest tingimustest mööda hiilida või neid vältida menetlusega, mille eesmärk on luua liikmesriigis, millel pole näiliselt J-ga seost, tingimused kahe Jordaania kohtuotsuse sundtäitmiseks, et saada selle määruse kohaldamisega seotud eelis, s.o nende kohtuotsuste vahetu täitmine Austrias, kus J elab. See olukord on samastatav mõistega „kahekordne täitmine“.

³⁸ Tuleb rõhutada, et komisjoni ettepanek võtta vastu määrus kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (KOM/2010/0748 (lõplik)) sisaldas peale kohtuotsuse täidetavaks tunnistamise menetluse kaotamise ka taotluse saanud liikmesriigi avaliku korra ilmselge rikkumise kui päritoluliikmesriigis tehtud kohtuotsuse täitmisest keeldumise aluse kaotamist. Arvestades elavaid arutelusid, mida see teine ettepanek esile kutsus, ja kahtlusi, mida avaldasid eri liikmesriigid, loobus liidu seadusandja sellest viimaks.

³⁹ Vt määruse nr 1215/2012 artikli 41 lõige 2, mis puudutab taotluse saanud liikmesriigi õiguses ette nähtud täitmisest keeldumise või selle peatamise aluste võimalikku kohaldamist.

asjaolude korral, kui kohtuotsuse teinud liikmesriigis on liiga raske või võimatu õiguskaitsevahendeid kasutada, on esile kutsunud palju kirjutisi küsimuses, milline on selle täpne ulatus. Vastupidi sellele, mida võib olla väidetud, ei saa eelnevaid kaalutlusi käsitada kui avaliku korra rikkumise kui aluse analüüsi eeltingimuse väljendust. Piisab, kui lähtuda selle kohtuotsuse punkti 68 üheselt mõistetavast sõnastusest, milles on mainitud, et „taotluse saanud liikmesriigi kohus peab selle kontrollimisel, kas on selgelt rikutud avalikku korda, arvesse võtma“ asjaolu, et õigussubjekt peab selles liikmesriigis olema selle rikkumise ennetavaks vältimiseks kasutanud kõiki tema käsutuses olevaid õiguskaitsevahendeid, välja arvatud erandlike asjaolude korral, kui kohtuotsuse teinud liikmesriigis on liiga raske või võimatu õiguskaitsevahendeid kasutada. Õiguskaitsevahendite kohtuotsuse teinud liikmesriigis ammendamise nõue on ainult üks asjaolu selle keeldumisaluse hindamisel, milleks on vastuolu avaliku korraga.⁴⁰

42. Teine küsimus, mille Euroopa Kohtu praktika tõstatab, on selle ulatuse küsimus, mis puudutab asjaomast avalikku korda, kas see on menetluslik ja/või sisuline. Tuleb tõdeda, et see kohtuotsus on üles ehitatud kahele selgelt erinevale elemendile, milleks on esiteks kõnesolev materiaalõigusnorm ja teiseks menetluslikku laadi tagatised. Õiguskaitsevahendite ammendumisega seotud areng kuulub aga eranditult selle teise elemendi analüüsi raamesse. Viimati viidatud kohtuotsuse panust on õigesti kirjeldatud nii, et sellega muudeti üleüldiseks see kohtuotsuse teinud liikmesriigis õiguskaitsevahendite kasutamise kontroll,⁴¹ mis on olemas juba kohtuasjades, milles käsitleti väiteid, et on ilmselgelt rikutud õigust õiglasele kohtulikule arutamisele ja seega avalikku menetluskorda.⁴² Leian, et taotluse saanud liikmesriigi rahvusvaheline sisuline avalik kord väljendab enam praegusel hetkel kui menetluse jooksul sellele riigile omaseid peamisi väärtusi, mis avalduvad õigusnormides ja -põhimõtetes, mida kohtuotsuse teinud liikmesriik ei pruugi tingimata jagada. Seega võib tunduda sobimatu nõuda kohtuotsuse teinud liikmesriigilt, et ta etendaks nende väärtuste kaitsja rolli ja seaks selle tuvastamise, et on ilmselgelt rikutud taotluse saanud liikmesriigi avalikku korda, sõltuvusse nendest väärtustest.

43. Sellegipoolest ei ole need argumendid juhul, kui väidetakse, et on rikutud liidu õigusnormi, enam asjakohased,⁴³ mis eeldab minu meelest seda, et taotluse saanud liikmesriik kontrollib õiguskaitsevahendite ammendamist kohtuotsuse teinud liikmesriigis. Selles küsimuses on vaja, et kontrollitaks, kas esinevad tõesti need konkreetset asjaolud, mis muudavad õiguskaitsevahendite kasutamise liiga raskeks või võimatuks, sh kohtumenetluse tulemusena vastu võetud akti suhtes, mis puudutab tunnistuse väljaandmist. Märgin, et mainides esialgset menetlust kohtuotsuse teinud liikmesriigis, juhib komisjon oma seisukohtade punktis 29 tähelepanu sellele, et Ühendkuningriigi apellatsioonikohus jättis rahuldamata nõude, millega paluti rahuldada esitatud erakorraline määruskaebus.

⁴⁰ Seda tõlgendust kinnitab 25. mai 2016. aasta kohtuotsus Meroni (C-559/14, EU:C:2016:349, punktid 46 ja 54). Selle kohtuotsuse punktis 54 seostab Euroopa Kohus sisulist järelust, et puudub taotluse saanud liikmesriigi avaliku korra ilmselge rikkumine, selle tuvastamisega, et asjaomastel õigussubjektidel oli võimalik tugineda oma menetluslikele õigustele kohtuotsuse teinud liikmesriigi kohtus.

⁴¹ Pailler, L., *Journal du droit international (Clunet)* n° 4, oktoober 2016, 20.

⁴² Vt 2. aprilli 2009. aasta kohtuotsus Gambazzi (C-394/07, EU:C:2009:219, punktid 42–45) ja 6. septembri 2012. aasta kohtuotsus Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, punkt 61). 25. mai 2016. aasta kohtuotsuses Meroni (C-559/14, EU:C:2016:349) kontrollitakse kohtuotsuse teinud liikmesriigis kõikide õiguskaitsevahendite kasutamise nõuet, lähtudes jälle ilmselgest vastuolust vormilise avaliku korraga.

⁴³ Meenutagem, et liidu õigus on lisatud liikmesriikide õiguskorda ja liikmesriigi kohtu kui liidu kohtuniku ülesanne on tagada liidu õigusnormide tegelik kohaldamine.

3. Määruse nr 1215/2012 artikli 41 lõikes 2 nimetatud täitmisest keeldumise alused

44. Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohtul on küsimus, kas täitmisest on võimalik keelduda olenemata määruse nr 1215/2012 artiklis 45 nimetatud alustest ühe tuvastamisest, tuleb analüüsida selle määruse artikli 41 lõiget 2, mille kohaselt „[kohaldatakse e]randina lõikest 1 [...] taotluse saanud liikmesriigi õiguses sätestatud täitmisest keeldumise või selle peatamise aluseid niivõrd, kuivõrd need ei ole vastuolus artiklis 45 osutatud alustega“. Õelgem otse, selle sätte sõnastus ei ole just täpne ja on mõneti ebamäärane, sest kasutatud on väljendit „täitmisest keeldumise alused“, mis viitab määruse nr 1215/2012 artiklite 45 ja 46 sõnastusele,⁴⁴ kusjuures vajadus anda selle määruse artikli 41 lõikele 2 kasulik mõju eeldab ilmselgelt, et nendes erinevates sätetes nimetatud alused ei ole samad.

45. Määruse nr 1215/2012 artikkel 41 kuulub selle III peatüki 2. jakku, mis käsitleb täitmist ja on eraldiseisev jaost, mis käsitleb täitmisest keeldumist, ning selles on sätestatud, et täitemenetlust reguleerib taotluse saanud liikmesriigi õigus. Liikmesriigis tehtud kohtuotsus, mis on taotluse saanud liikmesriigis täidetav, täidetakse selles viimases liikmesriigis samadel tingimustel nagu taotluse saanud liikmesriigis tehtud kohtuotsus. Nii on mainitud täitemenetlust otseses tähenduses, mille isik, kelle kasuks tehti algne kohtuotsus, võib otseselt algatada pärast seda, kui täitmise eest vastutavale pädevale asutusele on edastatud kohtuotsuse koopia ja tunnistus, ning kui ei ole esitatud täitmisest keeldumise taotlust või taotluse saanud kohus on jätnud selle rahuldamata.

46. Sellest menetluslikust raamistikust lähtudes tulebki tõlgendada määruse nr 1215/2012 artikli 41 lõikes 2 nimetatud täitmisest keeldumise aluste sisu – erakordselt delikaatne ülesanne, sest riigisisised õigusnormid, mis reguleerivad täitemeetmete rakendamist ja nende võimalikke vaidlustusi, on väga mitmekesised. Näiteks võib viidata vastuvaidlemist sellele, et teatavad varad või rahasummad on arestitavad; vastuvaidlemist võla summale pärast makseid või hüvitist, mis tasuti pärast väljamõistvat kohtuotsust; rikkumistele, mis võib olla täitedokumentide puhul tehtud; vastuvaidlemist aegumise tõttu sellele, et dokument ise eksisteerib, või vastuvaidlemist selle täitmisele pööratavusele.

47. Tuleb rõhutada, et määruse nr 1215/2012 artikli 41 lõikes 2 nimetatud täitmisest keeldumise ühtlustamata aluse kohaldamist reguleerivad topelt esiteks selle määruse artiklis 52 ette nähtud kohtuotsuse teinud liikmesriigis tehtud kohtuotsuse sisulise läbivaatamise keeld⁴⁵ ning teiseks nõue, et see peab olema kooskõlas ühtlustatud alustega, mis on loetletud selle määruse artiklis 45 nimetatud ammendavas loetelus, mis ei sisalda selle õigusakti esemelise kohaldamisala eiramist kohtuotsuse teinud kohtu poolt.⁴⁶

48. Meenutagem, et selles viimases artiklis nimetatud täitmisest keeldumise aluse tuvastamine viib kohtuotsuse teinud kohtu otsuse täieliku „neutraliseerimiseni“, sest sellele ei saa olla toimet taotluse saanud liikmesriigis ja seda ei saa mingil moel täita. Võtmaks arvesse asjaolu, et määruse nr 1215/2012 artiklis 45 nimetatud aluste loetelu on ammendav, ja eespool mainitud

⁴⁴ Määruse nr 1215/2012 põhjendusest 30 ilmneb, et niisuguse sõnastuse valik on seletatav menetluslike kaalutlustega, st liidu seadusandja sooviga, et samasse menetlusse, mis on algatatud selle poole taotlusel, kelle suhtes täitmist taotletakse, koondataks see, kui taotluse saanud kohus analüüsib kõiki aluseid, mis võimaldavad olla selle täitmise vastu ning on nimetatud selle määruse artikli 41 lõikes 2 ja artiklis 45. Tuleb meenutada, et määruse nr 1215/2012 artikli 47 lõike 2 järgi kohaldatakse täitmisest keeldumise menetlusele selle määrusega hõlmamata osas taotluse saanud liikmesriigi õigust.

⁴⁵ Määruse nr 1215/2012 artikkel 52 kuulub III peatüki 4. jakku, mis sisaldab üldsätteid.

⁴⁶ Tuleb lisada, et määruse nr 1215/2012 artikli 41 lõikes 2 nimetatud aluseid tuleb samamoodi nagu selle määruse artiklis 45 loetletud aluseid tõlgendada kitsalt.

vastavusnõuet, ei tohiks selle määruse artikli 41 lõikes 2 nimetatud alusega seada kahtluse alla täitedokumendi enda lubatavust, vaid see alus võib väljenduda selle toime võimalikus piiramises ja seega täitmise piirangus.

49. Niisuguses kontekstis ei saa nõustuda, et taotluse saanud kohus võib määruse nr 1215/2012 artikli 41 lõikes 2 nimetatud täitmisest keeldumise aluse hindamise raames kontrollida tunnistuse nõuetekohasust ja seeläbi selle määruse kohaldatavust hagi suhtes, mille tulemusena kohtuotsus tehti – mille tulemusena võib see kohus võtta sellelt kohtuotsuselt selle täidetavuse.

V. Ettepanek

50. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Oberster Gerichtshofi (Austria kõrgeim üldkohus) eelotsuse küsimustele järgmiselt:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikleid 45 ja 46 tuleb tõlgendada nii, et taotluse saanud liikmesriigi kohus, kellele on esitatud täitmisest keeldumise taotlus, võib selle viimase taotluse rahuldada põhjendusel, et kohtuotsuse teinud liikmesriigi kohtu otsuse ja selle määruse artiklis 53 ette nähtud tunnistusega, mille ta on väljastanud, on rikutud taotluse saanud liikmesriigi avalikku korda, sest õigusnormi rikkumine, millele tuginetakse, kujutab endast liidu ja seega selle riigi õiguskorras ülioluliseks peetava õigusnormi ilmselget rikkumist. Nii on see rikkumisega, mis kahjustab selle määruse artikli 2 punkti a ja artikli 39 kohaldamist – õigusnormid, mille kohaselt peab otsus, mille täitmist taotletakse, olema tehtud liikmesriigis.

Kui taotluse saanud riigi kohus kontrollib võimalikku selle riigi avaliku korra ilmselget rikkumist liidu materiaalsoiguskorral või menetlusnormi rikkumisega, peab selle riigi kohus arvesse võtma asjaolu, et õigussubjekt peab niisuguse rikkumise ennetavaks vältimiseks olema kasutanud kohtuotsuse teinud liikmesriigis kõiki tema käsutuses olevaid õiguskaitsevahendeid, välja arvatud erandlike asjaolude korral, kui kohtuotsuse teinud liikmesriigis on liiga raske või võimatu õiguskaitsevahendeid kasutada.